

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

**ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΕΛΕΓΧΟΥ (SCREENING) ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΣΕ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 16 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ
153(Ι)/2003 ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ
ΖΩΗΣ**

**ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ (ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΧΕΡΣΑΙΩΝ) ΓΙΑ
ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΟΝΗΣ-
ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ, ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΛΕΜΕΣΟΥ**

Αρ. Φακ. 02.10.011.007.004

Το Προτεινόμενο Έργο (ΠΕ) αφορά τη δημιουργία συλλογικών εγκαταστάσεων (χερσαίων και λιμενικών) για εξυπηρέτηση των υδατοκαλλιεργητών στην ήδη εγκεκριμένη θέση (34.706099 Ε 33.257595 Ν) στην κοινότητα Πεντακώμου, επαρχίας Λεμεσού. Ο λιμένας έχει σκοπό να επιλύσει το σοβαρό πρόβλημα της μη διαθεσιμότητας επαρκών και κατάλληλων υποστηρικτικών υποδομών για τη δραστηριότητα αυτή και θα εξυπηρετεί τις ανάγκες των υδατοκαλλιεργητών που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή Μονής-Βασιλικού. Η συλλογική υποδομή θα περιλαμβάνει όλες τις απαραίτητες υπηρεσίες, κτιριακές υποδομές, παροχές και εξοπλισμούς ώστε να διασφαλίζεται η ορθολογιστική και αποδοτική χρήση του λιμένα με την ταυτόχρονη, ορθή και ασφαλή εξυπηρέτηση των υδατοκαλλιεργητών, των δημόσιων λειτουργιών και των άλλων χρηστών που θα δραστηριοποιούνται ή/και θα επισκέπτονται το λιμένα κατά τη διάρκεια του έτους.

Ο λιμένας θα έχει τη δυνατότητα να εξυπηρετεί/ελλιμενίζει ταυτόχρονα τουλάχιστον 35 σκάφη και, με βάση το σχεδιασμό θα περιλαμβάνεται ράμπτα ανέλκυσης/καθέλκυσης, 8 αποθήκες, γραφεία ΤΑΘΕ, δωμάτιο φύλακα, χώρος συντήρησης κλωβών, χώρος διαχείρισης αποβλήτων, χώρος στάθμευσης και χώρος καυσίμων.

Το ΠΕ κατά τη λειτουργία του θα εξυπηρετεί συλλογικά 7 από τις 9 υφιστάμενες μονάδες υδατοκαλλιέργειας ανοικτής θάλασσας που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο. Η συνολική αδειοδοτημένη παραγωγή και οι δραστηριότητες των μονάδων αυτών αντιστοιχούν περίπου στο 65 - 70% της συνολικής Κυπριακής παραγωγής υδατοκαλλιέργειας και σε πέραν του 50% της συνολικής εθνικής αλιευτικής παραγωγής τόσο σε ποσότητα όσο και σε αξία.

Το έργο ανήκει στο Τμήμα Αλιείας και Θαλασσιών Ερευνών και εντάσσεται στο πρόγραμμα Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

1. Χαρακτηριστικά του έργου και χωροθέτηση

Το προτεινόμενο έργο αφορά την κατασκευή συλλογικών εγκαταστάσεων (χερσαίων και λιμενικών) για εξυπηρέτηση των υδατοκαλλιεργητών της περιοχής Μονής-Βασιλικού. Στις λιμενικές εγκαταστάσεις θα εξυπηρετούνται τουλάχιστο 35 σκάφη εξυπηρέτησης των μονάδων υδατοκαλλιέργειας, θα υπάρχει δυνατότητα παραμονής κλωβών εντός της λιμενολεκάνης ιδιαίτερα για τη μεταφορά γόνου και στο χερσαίο χώρο θα κατασκευαστούν οι απαιτούμενες υποδομές με αποθηκευτικούς χώρους και χώρους επισκευών για την εξυπηρέτηση των υδατοκαλλιεργητών και την εκφόρτωση και μεταφορά των ιχθύων. Το ΠΕ θα υλοποιηθεί εντός των διοικητικών ορίων της κοινότητας Πεντακώμου, της Επαρχίας Λεμεσού, σε απόσταση 3,6 km περίπου νότια της οικιστικής περιοχής της κοινότητας, εντός του τεμαχίου 431 (Φ/Σ 55/42). Το ΠΕ θα απέχει 6 km νοτιοανατολικά από την κοινότητα της Μονής και 5,2 km νοτιοδυτικά από την κοινότητα Μαρί. Το ΠΕ θα εκτείνεται σε ένα μικρό τμήμα του τεμαχίου καθώς το μεγαλύτερο του τμήμα θα εκτείνεται εντός της θάλασσας. Η πρόσβαση στο ΠΕ με την ελάχιστη επέμβαση στους λευκούς βράχους θα γίνεται μέσω του αυτοκινητόδρομου Λευκωσίας/Λεμεσού και του τοπικού δευτερεύοντος οδικού δικτύου. Το ΠΕ εμπίπτει σε πολεοδομική ζώνη Γ3.

Η απόσταση του ΠΕ από το πιο κοντινό όριο της υφιστάμενης Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής (ΘΠΠ) Αγίου Γεώργιου Αλαμάνου ανέρχεται σε 1.8 χιλιόμετρα. Η απόσταση του ΠΕ από το θαλάσσιο σπήλαιο που χρησιμοποιεί η Μεσογειακή φώκια, αυτό δυτικά της παραλίας του Αγίου Γεώργιου Αλαμάνου, ανέρχεται σε απόσταση 2 χιλιομέτρων από το έργο.

2. Χαρακτηριστικά των προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000 και της περιοχής μελέτης

2.1. Χαρακτηριστικά του προτεινόμενου ΤΚΣ & ΘΠΠ Αγίου Γεώργιου Αλαμάνου

Στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου Αλαμάνου έχει ήδη θεσπιστεί ΘΠΠ σύμφωνα με τον περί Αλιείας Νόμο (Κ.Δ.Π. 47/2023) και έχει επίσης ξεκινήσει και διαδικασία για ένταξη της ευρύτερης περιοχής, στην οποία εμπίπτει και η ΘΠΠ, ως Τόπο Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) στο Δίκτυο Natura 2000.

Η ΘΠΠ Αγίου Γεωργίου Αλαμάνου εκτείνεται 600 μέτρα κατά μήκος της ακτογραμμής και σε απόσταση 120 – 200 μέτρα στην θάλασσα (νότια) μέχρι το βάθος των 5 περίπου μέτρων.

Η θέσπιση της ΘΠΠ Άγιου Γεώργιου Αλαμάνου έχει σκοπό την προστασία του είδους της Μεσογειακής φώκιας *Monachus monachus*, καθότι στο θαλάσσιο σπήλαιο που βρίσκεται εντός της ΘΠΠ (δυτικά της παραλίας Αγ. Γεώργιου Αλαμάνου), καταγράφεται χρήση από το είδος αυτό για σκοπούς ξεκούρασης.

Το συγκεκριμένο θαλάσσιο σπήλαιο , βρίσκεται σε απόσταση 2 χιλιομέτρων από το ΠΕ. Επιπρόσθετα σημειώνεται ότι, το εν λόγω σπήλαιο έχει αποκατασταθεί, ώστε να είναι δυνατή η χρήση του και από το είδος *Rousettus aegyptiacus* (φρουτονυχτερίδα).

Ο προτεινόμενος ΤΚΣ «Άγιος Γεώργιος Αλαμάνου» αποτελείται από μια θαλάσσια περιοχή που εκτείνεται 2.6 χιλιόμετρα μέτρα κατά μήκος της ακτογραμμής και σε απόσταση 730 – 950 μέτρα εντός της θάλασσας (νότια) και φτάνει σε βάθος περίπου 35 μέτρων. Το πιο κοντινό όριο (ανατολικό) του πΤΚΣ από το ΠΕ βρίσκεται σε απόσταση περίπου 700-800 μέτρα.

Ο εν λόγω πΤΚΣ περιλαμβάνει τους ακόλουθους σημαντικούς θαλάσσιους οικοτόπους:

- Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας (τύπος οικοτόπου 8330)
- Υφάλους (τύπος οικοτόπου 1170)
- Αμμοσύρσεις (τύπος οικοτόπου 1110)
- Λιβιάδια *Posidonia oceanica* (τύπος οικοτόπου 1120*)

Αυτοί οι θαλάσσιοι οικοτόποι είναι σε καλή κατάσταση και υποστηρίζουν υψηλή βιοποικιλότητα.

Επίσης, η Μεσογειακή Φώκια χρησιμοποιεί την ευρύτερη περιοχή για τροφοληψία, ειδικά πλησίον των μονάδων υδατοκαλλιέργειας, καθώς και το θαλάσσιο σπήλαιο εντός της ήδη υφιστάμενης ΘΠΠ που βρίσκεται δυτικά του Αγ. Γεωργίου Αλαμάνου για ξεκούραση.

2.2. Χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης

Η περιοχή μελέτης βρίσκεται στο νότιο τμήμα του νησιού όπου βρίσκονται και τα κυριότερα λιμάνια της Κύπρου. Συγκεκριμένα, η περιοχή βρίσκεται ανάμεσα στο λιμένα Βασιλικού και τη Λιμενική Περιοχή και Αγκυροβόλιο της Μονής. Ο λιμένας Βασιλικού εξυπηρετεί πλοία διάφορων κατηγοριών φορτίων. Η Λιμενική Περιοχή της Μονής εξυπηρετεί δεξαμενόπλοια και την αγκυροβόληση κρουαζιερόπλοιων. Στην ευρύτερη περιοχή συγκαταλέγεται και το λιμάνι της Λεμεσού.

Στην ευρύτερη περιοχή του έργου (χερσαίο μέρος), βρίσκεται ο χώρος που έχει επιλεχθεί για τη δημιουργία και λειτουργία του Τεχνολογικού Πάρκου και υφίσταται ένα πιλοτικό και εκθεσιακό έργο συμπαραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και ασφαλατωμένου νερού. Επιπρόσθετα, πέραν του ΠΕ, προγραμματίζεται στην περιοχή και η δημιουργία συνεδριακού κέντρου.

Η χωροθέτηση του ΠΕ που επιλέχθηκε μετά από την εκπόνηση σχετικής μελέτης, βρίσκεται στο θαλάσσιο μέτωπο που εμπίπτει στα όρια της κοινότητας Πεντακώμου. Ο χώρος χαρακτηρίζεται από την παρουσία μικρής παραλίας από βότσαλα και κροκάλες και εκατέρωθεν αυτής από την παρουσία λευκών ανθρακικών πετρωμάτων, τα πρηνή των οποίων είναι σχεδόν κάθετα. Νότια του έργου επικρατεί το θαλάσσιο στοιχείο, ενώ προς τα βόρεια εντοπίζονται α) εγγεγραμμένος παραλιακός δρόμος (χωματόδρομος), β) υδατόρεμα ΒΑ κατεύθυνσης που εκβάλλει στο χώρο της σχεδιαζόμενης λιμενολεκάνης και γ) απολήξεις μικρών λοφώδων σχηματισμών με μέγιστο υψόμετρο περίπου 100 μέτρων.

Η βλάστηση συντίθεται από αλοφυτικά είδη, φρυγανώδεις εκτάσεις, περιορισμένη παρουσία δέντρων και εκτενείς γυμνές εκτάσεις.

Η μορφολογία του πυθμένα στην περιοχή χαρακτηρίζεται από σκληρό υπόστρωμα ασβεστολιθικής φύσεως από 0-5 μ. και κινητό χερσογενές υπόστρωμα >5μ. στο οποίο αναπτύσσονται λειμώνες του ενδημικού είδους *Posidonia oceanica* από 10-30 μ. βάθος.

Τύποι ενδιαιτημάτων κοινοτικού ενδιαφέροντος στη μεσοπαραλιακή και υποπαραλιακή ζώνη είναι:

- Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia oceanica* (1120*).
- Ύφαλοι (1170).
- Θαλάσσια σπήλαια, εξ ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας (8330).
- Αμμοσύρσεις που καλύπτονται διαρκώς από θαλασσινό νερό μικρού βάθους (1110).

Πλησίον της περιοχής μελέτης υπάρχουν τρεις περιοχές «νερών κολύμβησης»: (α) Ακτή Κυβερνήτη - Περίπου 1.5km (προς τα ανατολικά), (β) Κάλυμνος - Περίπου 2km (προς τα ανατολικά) και (γ) Άγιος Γεώργιος Αλαμάνου - Περίπου 2km (προς τα δυτικά).

Σημειώνεται ότι, με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές, όπως ορίζονται από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Διατήρηση της Μεσογειακής Φώκιας καθορίζεται στο θαλάσσιο τμήμα ζώνη ασφάλειας απόστασης τουλάχιστον 200 μέτρων από τα ενδιαιτήματα (θαλάσσια σπήλαια) που κρίνονται ως κατάλληλα για χρήση από τη μεσογειακή Φώκια. Στόχος της εγκαθίδρυσης της ζώνης αυτής είναι η προστασία της Μεσογειακής φώκιας κατά την περίοδο αναπαραγωγής (γέννας) / γαλουχίας ή/και ανάπαυσης από οχλήσεις που οφείλονται στην ανθρώπινη παρουσία εντός των σπηλαίων και στην άμεση περιοχή.

3. Εκτίμηση Επιπτώσεων

Βάση της προτεινόμενης χωροθέτησης του έργου, με την κατασκευή θα προκύψουν επιπτώσεις σε κάποια έκταση σε υφάλους, συστάδες Ποσειδώνιας και αμμοσύρσεις.

Από το συνολικό θαλάσσιο χώρο που θα καταλαμβάνει το έργο, οι ύφαλοι (1170) αντιστοιχούν σε ποσοστό 6.5% της έκτασης και η Ποσειδώνια (1120*) σε 14%.

Τα ποσοστά απώλειας των πιο πάνω οικοτόπων όταν υπολογιστούν για την ευρύτερη περιοχή του ΠΕ (Μονή (Ηλεκτροπαραγωγικός Σταθμός) – Ακτής Κυβερνήτη (Ναυτική Βάση)), βάσει και της χαρτογράφησης που διεξήγαγε το Τμήμα Αλιείας, αυτά αντιστοιχούν σε ποσοστά περίπου 2% για τους υφάλους (1170), 0.57% για την Ποσειδώνια (1120) και 1.3% για τις αμμοσύρσεις (1110). Η τοποθεσία και ο χώρος που έχει επιλεγεί για το έργο παρουσιάζει τη χαμηλότερη κάλυψη τόσο σε υφάλους όσο και σε Ποσειδώνια. Επίσης, η παρουσία συστάδων Ποσειδώνιας στην περιοχή του ΠΕ χαρακτηρίζεται από αρκετά χαμηλή πυκνότητα της τάξης του 1-10%.

Επιπρόσθετα με τα πιο πάνω, εάν τα ποσοστά απώλειας των εν λόγω οικοτόπων υπολογιστούν σε Παγκύπρια κλίμακα δηλαδή σε όλη την θαλάσσια μη κατεχόμενη περιοχή της Κύπρου, τότε αυτά θα είναι κατά πολύ μικρότερα από αυτά που υπολογίστηκαν για την ευρύτερη περιοχή του ΠΕ.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα πιο πάνω, η έκταση επηρεασμού των οικοτόπων 1170, 1120* και 1110 από την κατασκευή του έργου, σε σχέση με την παρουσία τους (έκταση που καταλαμβάνουν) στην ευρύτερη περιοχή Μονής - Βασιλικού δεν κρίνεται σημαντική. Οι επιπτώσεις αναμένεται να προκύψουν κυρίως κατά τη φάση κατασκευής του έργου, ενώ από τη λειτουργία του έργου δεν αναμένεται να προκύψουν κάποιες ιδιαίτερες επιπτώσεις στα θαλάσσια ενδιαίτηματα και γενικότερα στη βιοποικιλότητα.

Δεν αναμένεται να προκύψουν οποιεσδήποτε έμμεσες σημαντικές επιπτώσεις από τη συσσώρευση νεκρών φύλλων Ποσειδώνιας. Στη συγκεκριμένη περιοχή του ΠΕ και ευρύτερη περιοχή δεν παρατηρείται ιδιαίτερη συσσώρευση φυκιών στην ακτή, λόγω και της κατεύθυνσης των επικρατέστερων ρευμάτων που κινούνται ανατολικά και νοτιοδυτικά.

Το μοναδικό θαλάσσιο σπήλαιο της ευρύτερης περιοχής που χρησιμοποιείται αποδεδειγμένα από τη Μεσογειακή φώκια για ξεκούραση ενώ δύναται (πληροί τις προϋποθέσεις) να χρησιμοποιηθεί για αναπαραγωγή και γαλουχία, είναι αυτό δυτικά της παραλίας του Άγιου Γεώργιου Αλαμάνου και σε απόσταση 2 χιλιομέτρων από το έργο. Η μοναδική όχληση του είδους που ενδεχομένως να προκύψει αφορά μόνο το κατασκευαστικό μέρος, όπου η φώκια ενδεχομένως να αποφεύγει για αυτή την περίοδο την άμεση περιοχή κατασκευής του έργου.

Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη όλα τα πιο πάνω και δεδομένου ότι το συγκεκριμένο θαλάσσιο σπήλαιο βρίσκεται σε απόσταση 2 χιλιομέτρων από το έργο, δεν προκύπτει επηρεασμός του είδους στην περιοχή τόσο από την κατασκευή όσο και από τη λειτουργία του έργου.

Η συγκεκριμένη ευρύτερη περιοχή κατά μήκος της ακτογραμμής χαρακτηρίζεται σαν γεωργική ζώνη και δεν φαίνεται να αλλοιώνεται η χρήση της γης αφού η υδατοκαλλιέργεια αποτελεί μια δραστηριότητα του πρωτογενούς τομέα παραγωγής της ευρύτερης αγροτικής / γεωργικής οικονομίας. Επίσης, σημειώνεται ότι η κατασκευή του έργου εμπίπτει κατά κύριο λόγο στο θαλάσσιο χώρο με ελάχιστη παρέμβαση σε χερσαίο μέρος.

Δεν προβλέπεται οποιαδήποτε σημαντική αλλοίωση της περιοχής της ακτογραμμής πλην της άμεσης περιοχής κατασκευής του έργου. Επίσης, βάσει και των σχετικών μοντέλων το έργο δεν αναμένεται να επηρεάσει οποιοδήποτε μέρος της ακτογραμμής που εμπίπτει στη θαλάσσια περιοχή που προτείνεται ως ΤΚΣ. Επίσης, το έργο δεν αναμένεται να επηρεάσει την οποιαδήποτε εκβολή υδατορέματος εντός της θαλάσσιας περιοχής που προτείνεται ως ΤΚΣ.

Σε σχέση με την ηχορύπανση στην περιοχή, κατά τη λειτουργία του έργου δεν αναμένονται σημαντικά επίπεδα ηχορύπανσης.

Όσον αφορά την όχληση και εκτοπισμό ειδών άγριας θαλάσσιας πανίδας κοιντικού ενδιαφέροντος, δεν αναμένεται να προκύψει οποιαδήποτε μη ανατρέψιμη επίπτωση στις φώκιες και τις χελώνες. Πλησίον του έργου δεν εντοπίζονται θαλάσσια σπήλαια που είναι κατάλληλα για χρήση από τη Μεσογειακή Φώκια ενώ, στην περιοχή του έργου δεν υπάρχουν παραλίες ωτοκίας θαλάσσιων χελώνων. Τα είδη αυτά ενδέχεται να αποφεύγουν την άμεση περιοχή του ΠΕ κατά την κατασκευαστική φάση που θα είναι προσωρινή και θα διαρκέσει συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αλλά θα επιστρέψουν μετά το πέρας των εργασιών.

Η υποβάθμιση των υδάτων θα προκύψει κατά κύριο λόγο κατά το κατασκευαστικό μέρος, ενώ κατά τη φάση λειτουργίας δεν αναμένεται σημαντική υποβάθμιση της ποιότητας των υδάτων στο θαλάσσιο χώρο εκτός της υποδομής και οποιαδήποτε πιθανή επίπτωση θα είναι περιορισμένη.

4. Αποτελέσματα αξιολόγησης/Συμπεράσματα

Η αξιολόγηση του προτεινόμενου έργου, λαμβάνοντας υπόψη τη Μελέτη Χωροθέτησης και τη σχετική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν αναμένεται να υπάρξει πρόκληση δυσμενών, σημαντικών ή και μη αναστρέψιμων αρνητικών επιπτώσεων στα προστατευτέα αντικείμενα του προτεινόμενου ΤΚΣ ή και στην ακεραιότητα του, από την υλοποίηση του ΠΕ.

Το συγκεκριμένο έργο δε θα επηρεάσει και δε θα επιφέρει μη αναστρέψιμες αρνητικές επιπτώσεις στην περιοχή ή στα είδη καθορισμού της ΘΠΠ, ούτε από μόνο του, ούτε συσσωρευτικά σε συνδυασμό με άλλα έργα/δραστηριότητες που υπάρχουν στην περιοχή ή πλησίον αυτής, άρα μπορεί να αξιολογηθεί περαιτέρω από την Επιτροπή ΕΙΑ.

Άννη Παπαδοπούλου

Τομέας Προστασίας της Φύσης και της Βιοποικιλότητας

08 Μαρτίου 2023